

LUDNOŚĆ WIEJSKA I MIEJSKA KORONY WEDŁUG WOJEWÓDZTW XVI–XVII W.

WOJEWÓDZTWO Ziemia	Ok. 1578			Ok. 1662		
	ludność w tys.					
	ogółem	wiejska	miejska	ogółem	wiejska	miejska
Ogółem	3653,2	2692,5	960,7			
WIELKOPOLSKA	1175,2	851	324,2	827,2	637,4	189,8
Poznańskie	276,7	186,6	90,1	271,7	185,2	86,5
Kaliskie	314,8	222,5	92,3	203,6	151,8	51,8
Sieradzkie z Ziemią Wieluńską	223	171,9	51,1	173,8	146,3	27,5
Łęczyckie	140,8	105	35,8	91,2	80,6	10,6
Brzeskie kujawskie	114,6	87,4	27,2	36	31	5
Inowrocławskie	51,2	32,6	18,6	24,1	19,2	4,9
Ziemia Dobrzyńska	54,1	45	9,1	26,8	23,3	3,5
MAŁOPOLSKA	1177,6	825,1	352,5	1056,7	894,8	161,9
Krakowskie	476,4	309,3	167,1	497,3	427,9	69,4
Sandomierskie	517,1	386	131,1	437	369,2	67,8
Lubelskie	184,1	129,8	54,3	122,4	97,7	24,7
MAZOWSZE	799,6	652	147,6	365,6	312,5	53,1
Płockie	146	119,3	26,7	48	43,9	4,1
Rawskie	138,7	110,1	28,6	76,2	72,2	4
Mazowieckie	514,9	422,6	92,3	241,4	196,4	45
PRUSY KRÓLEWSKIE	297,2	188,7	108,5			
Pomorskie	147,5	92,2	55,3			
Chetmińskie	94,7	65,2	29,5			
Malborskie	55	31,3	23,7			
PODLASIE	203,6	175,7	27,9	125,3	111,2	14,1

GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA TRZECH CENTRALNYCH DZIELNIC POLSKI X–XVIII W.

Lata	Wielkopolska 57,9 tys. km ²		Małopolska 55,9 tys. km ²		Mazowsze 31,8 tys. km ²		Ogółem – 145,6 tys. km ²		
	ludność								
	w mln	na 1 km ²	w mln	na 1 km ²	w mln	na 1 km ²	w mln	przyrost, spadek (-) do okresu poprzedniego w %	na 1 km ²
1000	0,3	5	0,3	5	0,1	4	0,7	x	5
1340	0,6	10	0,4	8	0,3	8	1,3	86	9
1580	1,2	21	1,2	22	0,7	20	3,1	139	21
1650	1,5	26	1,6	29	0,8	24	3,9	26	26
1660	1,0	18	1,4	24	0,5	16	2,9	- 25	20
1700	–	–	–	–	–	–	3,3	14	22
1720	–	–	–	–	–	–	2,9	- 12	20
1790	1,3	22	2	36	0,8	24	4,1	41	28

Dla Wielkopolski oblicza się, że odsetek domów pustych (1661) w woj. poznańskim wynosił 56%, w woj. kaliskim 68%, w woj. sieradzkim 60%. Oto jak wyglądał stan niektórych miast królewskich w tej dzielnicy wedle lustracji z lat 1659–1665:

Miasto	„bywało” domów	zostało	ubytek wyniósł
Mosina	80	28	65%
Kościan	318	90	72%
Kopanica	170	20	88%
Babimost	170	61	64%
Międzyrzecz	303	260	14%
Rogoźno	130	68	48%
Budzyń	25	15	40%
Uście	80	14	82%
Sulmierzyce	182	100	45%
Pyzdry	230	59	73%
Środa	161	51	68%
Klecko	129	26	79%
Powidz	101	26	74%
Gniezno	113	7	93%
Koło	209	58	71%
Kcynia	140	55	60%

UBYTEK LUDNOŚCI W MIASTACH PODLASIA

Miasto	Liczba ludności		Różnica w odsetkach
	lata 1576–1616	1662 r.	
Augustów	1770	240	- 86
Bielsk	3350	1260	- 63
Brańsk	1650	600	- 64
Goniądz	1660	630	- 62
Kleszczele	2250	660	- 71
Knyszyn	1860	540	- 71
Narew	1040	350	- 66
Rajgród	870	130	- 85
Tykoćin	1440	930	- 35
Ciechanowiec	2020	700	- 65
Drohiczyn	1970	680	- 66
Łosica	1130	620	- 45
Mielnik	1520	480	- 68
Siemiatycze	1450	1040	- 28
Wysokie	860	580	- 32
Razem	24840	9440	- 62

Na podstawie: M. Bogucka, H. Samsonowicz, *Dzieje miast i mieszczaństwa w Polsce przedrozbiorowej*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1986, s. 339–340, 341.

Ustawa sejmu o wygnaniu arian z Polski z 1658 roku

Iż jeźliby kto taki znalazł się, który by sektę tę ariańską [...] ważył się wyznawać [...] na gardle ma być karany [...]. Chcąc jednak łaskawość naszą pokazać, jeźliby się który taki znalazł, co by tej sekty swojej wyrzec się nie chciał, takiemu na trzy lata do wyprzedania się pozwalamy. Ale przez ten czas żadnych praktyk swej sekty odprawiać nie powinien i do żadnych funkcji publicznych nie będzie mógł się mieszać.

Wiek XVI–XVIII w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii i studentów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999, s. 156.